

Kvarteret Sleipner - Fd Upsala Margarinfabrik

Sleipner 3; Uppsala stad.

Förslag till yttre restaurering

Facad mot Hamnesplanaden

Arkindus
Jean-Paul Darphin
Byggnadsantikvarie FK, KKA, ICCROM

Rapport: 1995-06-16

Kungsholms strand 175
112 48 Stockholm

070-713 11 15
08-653 38 56

www.arkindus.net
arkindus@globalnet.net

1995-06-16

*Jean-Paul Darphin Byggnadsantikvarie. FK, KKA, ICCROM.**Konsult: Byggnadsvård, Industriminnesvård.*

Kvarteret SLEIPNER - Fd Upsala Margarinfabrik Förslag till yttre restaurering

Bakgrund:

Kvarteret

Fram till sekelskiftet var kvarteret obebyggt med undantag av Upsala Ångvarns sädesmagasin fr. 1878, som ännu är bevarade, och några enkla låga träbyggnader. Karakteristiskt för kvarteret är det fd genomkorsande stickspåret som anlades 1877 mellan stambanan och hamnen. Sädesmagasinet uppfördes längs med spåret och därmed på tvären i förhållande till tomtgränserna.

Margarinfabriken, Sleipner 3

Del av nuvarande huvudbyggnad, mot Kungsgatan, uppfördes troligen 1902, som chokladfabrik ?. Ritning på denna första etapp saknas, arkitekt okänd.

Två i detaljer skilda förslag, till tillbyggnad mot norr av nuvarande huvudbyggnad, utfördes 1914 av arkitekt Carl. R. Lindström, Uppsala. Tillbyggnaden avsåg lagerutrymmen. Troligtvis genomfördes inte projektet.

Ett nytt förslag till tillbyggnad, avsedd för kontor och lager utfördes 1927 i samband med övergången till margarintillverkning (margarintillverkningen påbörjades 1928). Det nya förslaget inspireras av 1914-års ritningar. Arkitekt Simon Lindsjö.

Huvuddragen i nuvarande huvudbyggnad härstammar från 1927-års tillbyggnad.

Anläggningens södra flygelbyggnad påbyggdes med en våning 1938 och fick i stort sin nuvarande utformning.

Ändringar rörande fönster- och dörröppningar, mot Kungsgatan och mot gården, genomfördes 1965 enligt ritningar av Stig Sandberg. I stort härrör dagens urformning från denna tid.

Fabriken omfattar även ett gårdshus av tegel i en våning som uppfördes 1930 mot tomtens västra gräns. Ritning från 1929 av Gunnar Leche.

Byggnaden är uppförd i väster mot ett mindre men mycket intressant fd bostadshus i 1 1/2 våning (vid Samaritergränd) ritat 1919 av Theodor Kellgren.

En plankstaket uppfördes 1932, efter ritningar av Gunnar Leche, längs med tomtens gränser i söder och i norr (se ritningar och bild).

Den låga träbyggnaden av senare datum som var uppförd längs med Kungsgatan mot huvudbyggnadens södra gavel är nu riven och platsen mellan sädesmagasinet och margarinfabriken är nu frigjord från störande träboddar av olika slag som var utspridda över området södra del.

Margarintillverkningen nedlades 1951. Byggnaderna används numera för skilda verksamheter: restaurang, bilverkstad, solarium m.fl.

ARKINDUS

Jean-Paul Darphin Byggnadsantikvarie. FK, KKA, ICCROM.

Konsult: Byggnadsvård, Industriminnesvård.

Historiskt värde

Anläggningen utgör en del av det gamla industriområdet som tillkom från och med 1800-talets slut på Kungsängen. Industriernas lokalisering till Kungsängen styrdes av närheten och anslutningen till stambanan och hamnen samt av läget strax utanför stadens södra gräns. Dit lokaliserades även gas- och elverket med flera verksamheter och företag.

Ett fåtal av gamla Kungsängens industribyggnader är i dag bevarade. I anslutning till fd margarinfabriken finns inom samma kvarter Upsala Ångqvarns fd sädesmagasin. På andra sida av Kungsgatan i kv Gugner finns Lindvalls kafferosteri (ännu verksamt), till området hör även Upsala Ångqvarn och köttbesiktningsbyrån.

Margarinfabriken utgör tillsammans med de två intressanta bostadshusen i fabriken förlängning, längs med Samaritergränd, samt magasinsbyggnaden ett kvarter fritt från modern bebyggelse. Bebyggelsen i kvarteret avspeglar en karakteristisk utveckling för området.

Bostadshuset i hörnet Samaritergränd-Dragarbrunnsgatan uppfördes 1930 efter ritningar av Simon Lindsjö.

Miljövärde:

Fabriken ligger i en känslig miljö omringad av flera värdefulla byggnader. I norr finns Samariterhemmets påkostade byggnader, i söder finns den väl bevarade och särskilt intressanta magasinsbyggnaden, i väster i direkt anslutning till fabriken finns två mycket intressanta bostadshus och i öster Lindvalls kafferosteri, en renodlad funktionalistiskt industribyggnad av hög arkitektonisk kvalité.

Kvarterets sydöstra hörn, i korsningen Kungsgatan-Strandbogatan, utgör dessutom ett viktigt inslag, sett från söder och öster, vid infarten till Uppsalas inre stadskärna. Det är därför viktigt att fd margarinfabriken och dess närmiljö bevaras och inordnas kvalitativt genom en genomtänkt upprustning.

Kvarteret Sleipner. Fd margarinfabriken.

Program för yttre restaureringsåtgärder

Programmet avser samtliga byggnader samt tomtmark på fastigheten. Med hänsyn till anläggningens historiska värde och miljövärde är det önskvärt att inför varje åtgärd beakta det totala och långsiktiga restaureringsbehovet. Vid begränsade åtgärder bör konsekvenserna för kvarstående etapper beaktas. Programmet avser det totala behovet av åtgärder för att återställa byggnadernas och miljöns kulturhistoriska och estetiska värden. Åtgärderna kan genomföras i etapper med skall ses i ett sammanhängande perspektiv med total restaurering som slutligt mål.

Besiktning och förslag till åtgärder med kommentar

Huvudbyggnad.

Fasad mot Kungsgatan:

Fasaden med detaljer (fönster-dörrar) bör återställas så nära 1927-års utformning som möjligt. (se ritning).

Fönster i BV återställs till ursprunglig utformning med spröjsade fönsterbågar av samma modell som i övervåningen.

Vindsfönster återställs till de ursprungliga öppningarnas storlek (se ritning fr. 1927). Om så önskas kan de två kvarstående blinda fönstren ersättas med fönsterbågar.

Nuvarande ytterdörr av aluminium ersätts med glasad ståldörr som motsvarar dörröppningen (se val av dörrtyp). Målas i samma färg som snickerierna.

Fläkten utanför mittfönstret i övervåningen borttages. Önskvärt är att använda den befintliga ventilationsskorstenen på taket med nya inbyggda aggregat.

Befintliga skyltar bör borttagas och ny lämplig lösning undersökas.

Puts

Nuvarande puts (sprutad KC-puts) avlägsnas i yttre skiktet (nuvarande grundningsbruk bevaras om möjligt). Särskild undersökning krävs.

Nuvarande yttre putsskikt ersätts med ny brädriven puts (slätt puts).

För yttre putsskikten används förslagsvis **Serponit hydrauliskt kalkbruk (KK 40/60/500)**. Särskild arbetsbeskrivning krävs.

Putsen avfärgas med Serponit KC-färg. Färgen appliceras med plafondpensel i kryss- eller rundstrykning. Särskild arbetsbeskrivning krävs.

Kulör se särskilt förslag.

Sockel avfärgas med KC-färg. Kulör se särskilt förslag.

Jean-Paul Darphin Byggnadsantikvarie. FK, KKA, ICCROM.

Konsult: Byggnadsvård, Industriminnesvård.

OBS med hänsyn till de starka föroreningarna från biltrafiken m.m. är det önskvärt att välja slätputs och flera lager KC-färg för att förhindra att smutsen fastnar i putsens kornighet.

Listernas plåttäckning målas i samma kulör som putsen. Gäller hela byggnaden.

Stuprör målas i samma kulör som putsen alt svart ?

Samtliga snickerier

Lagas och återställs där så behövs. Rengörs och skrapas, äldre färg avlägsnas om denna ej är förenlig med ny linoljefärg. Ommålas med oljefärg i 2-3 strykningar. Särskild arbetsbeskrivning krävs.

Kulör se särskilt förslag.

Förslagsvis kan det gamla företagsnamnet "AB Upsala Margarinfabrik" återuppsättas på fasaden med plåtbokstäver. (se bild).

Huvudbyggnad. Gårdsfasaden:

Fasaden med detaljer (fönster-dörrar) bör återställas så nära 1927-års utformning som möjligt. (se ritning).

Luftkonditioneringsaggregaten under fönstren i övervåningen borttages. Ny lösning måste undersökas.

Det är önskvärt att inordna avvikande dörrar och fönster (1st). Storlek och typ skall underordnas övriga öppningar.

Förslagsvis återuppsättes rullmarkiser vid fönsterna i övervåningen (se äldre fotografi). Tygmönster och färg enligt särskilt förslag.

Puts

Se ovan

Huvudbyggnad. Nora gaveln:

Gaveln med detaljer (fönster-dörrar) och putsdekor bör återställas så nära 1927-års utformning som möjligt. (se ritning).

I BV bör dörröppningen igenmuras och ursprungliga fönsteröppningar och fönsterbågar återställas om inte dörren fyller en viktig funktion.

Skyltar borttages. Ersätts med skyltställning vid tomtens hörn enligt särskilt förslag.

Puts

Se ovan. De spritputsade fälten ersätts med slätputs. Infällda slätputsade fält bibehålles, färgas ev. i annan kulör.

Huvudbyggnad. Södra gaveln samt vinkelbyggnadens brandmur och östra gaveln:

Skyltar borttages. Ersätts med skyltställning vid tomtens hörn enligt särskilt förslag.

Puts

Gaveln har enbart ett tunt skikt slammad puts övermålad med troligen en latexbaserad färg som flagnar på flera platser. Kulören avviker från byggnadernas övriga ytor.

I höjd med vinkelbyggnaden finns fuktskador i marknivå som troligen har samband med bristfällig dränering och den asfalterade marken.

Nuvarande färgbehandling avlägsnas genom borstning, högtrycktvättning eller blåstring.

Gaveln kan putsas med slamputs eller behandlas enligt samma princip och dekor som norra gaveln. En putsdekor kan skapas på flygelbyggnadens brandmur enligt särskilt förslag.

Spår efter igenmurat fönster är synliga i gaveln. Förslagsvis skapas, i höjd med 1 V och vindsvåningen, nya fönsteröppningar i gaveln enligt norra gavelns modell. Fönstren skall efterlikna de befintliga fönstren.

Det är önskvärt att återskapa en gårdsyta, avgränsad med plankstaket, i anslutning till gaveln och flygelns brandmur (se ritningar och bild). Gården kan användas som uteservering för restaurangen eller som personalgård. En dörrförbindelse kan skapas mot gården i höjd med flygelns trapphus, förbindelse med gården kan också ske genom en inhägnad gång vid flygelns östra gavel. (se särskilt förslag för gårdsytor och staket).

Vinkelbyggnad. Gårdsfasaden:

Trapphusets nuvarande ytterdörr av aluminium ersätts med glasad ståldörr (se val av dörrtyp, se huvudbyggnads östra fasad). Målas i samma färg som snickerierna.

Enhetlig lösning bör eftersträvas för garageportarna.

Puts

Se ovan

Tak huvudbyggnaden och vinkelbyggnad:

Taket bör besiktigas och lagas i samband med omputsning av fasaderna. Nuvarande plåttäckning med skivplåtar respekteras. Ommålning och kulör enligt befintlig behandling.

Jean-Paul Darphin Byggnadsantikvarie. FK, KKA, ICCROM.

Konsult: Byggnadsvård, Industriminnesvård.

Gårdsbyggnad:

Östra fasaden:

Se ursprungliga ritningar. Plåtbeläggningen borttages. Om isolering är nödvändig bör detta utföras invändigt.

Östra fasadens ursprungliga behandling av slamputs återställs, se befintlig behandling på norra gaveln. Avfärgning med KC-färg enligt befintlig kulör och behandling på norra gaveln.

Ursprungliga dörrar och fönster är i stort bevarade. Lagas och återställs så nära ursprunget som möjligt. Om byte av garagedörrar är nödvändigt bör särskilt förslag bearbetas. Dörrarna bär inordnas i typ och karaktär med anläggningens övriga nya dörrar.

Snickerier se under: **samtliga snickerier**

Norra gaveln:

Befintlig putsbehandling behålles. Avfärgning med KC-färg enligt befintlig kulör. Se östra fasaden.

Snickerier se under: **samtliga snickerier**. Kulör enligt förslag.

Den överskjutande brandgaveln från intilliggande hus bör avfärgas i samma färg som husets fasad (grön).

Tak:

Nuvarande taktäckning med korrigerad plåt borttages. Ersätts med ursprunglig taktäckning: skivplåtar med förskjutna tvärfalser i halvplåtlängd (se ritning). Rödmålad plåt.

Gård och tomtgräns:

Plankstaket återställs längs med tomtgränserna. Nya öppningar (dörrar/portar) skapas där så behövs.

Plankstaket sätts upp även i söder i anslutning till huvudbyggnadens södra gavel.

Uteservering och/eller gård för personal skapas i söder inom inhägnat område

Plankstaketets utförande - se Leches ritning och äldre bild alt. särskilt förslag.

Träd planteras i söder längs med staketen.

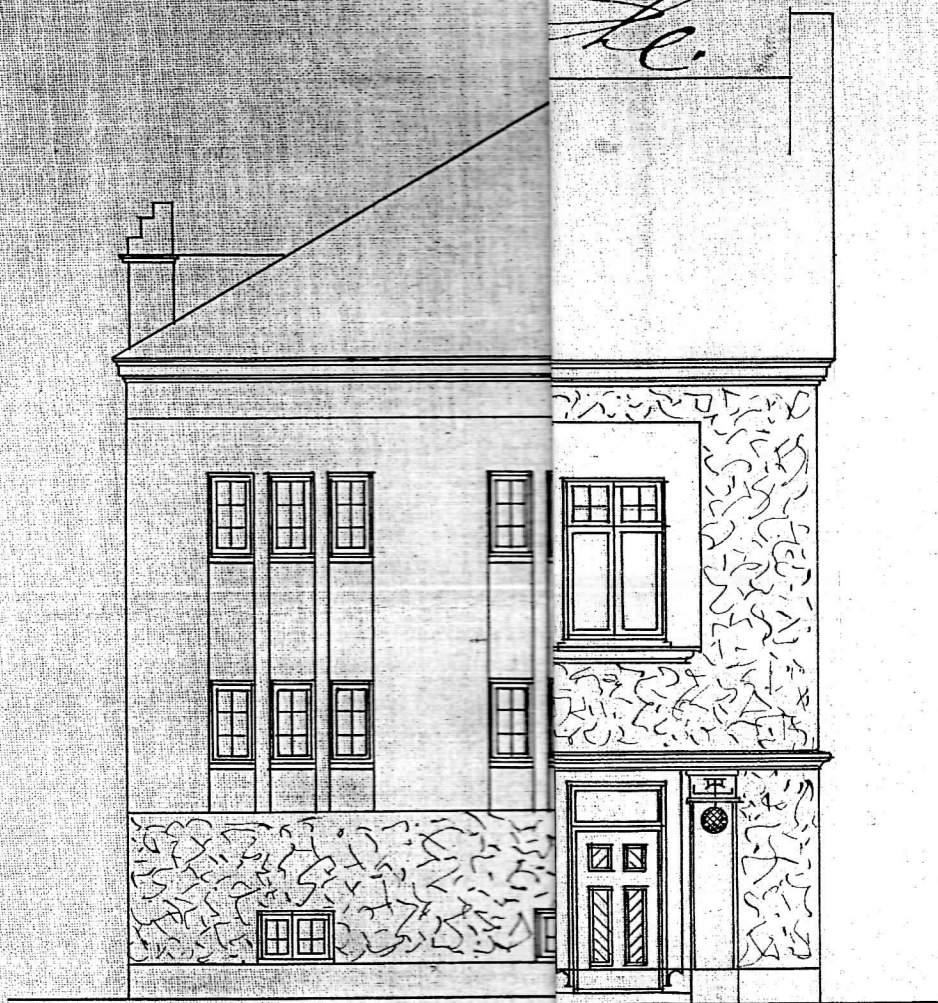
Cykelparkering anordnas bakom staketen, längs med Kungsgatan. Cykelinfart med port anordnas vid byggnadens norra gavel.

Ett särskilt förslag för markbehandling bör bearbetas för anläggningens inre gård och för södra gården.

RITNING
 AF MAGA
 Å-TOMT-NR 3
 UDALA

Handwritten notes in Swedish, including the year 1914 and the name Lindström.

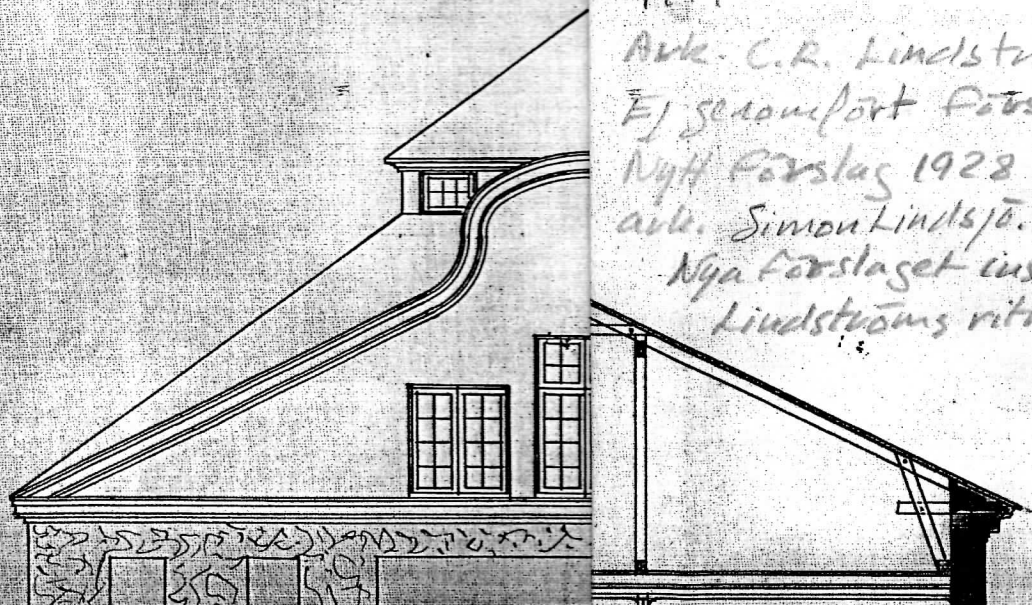
Handwritten signature or initials.

- 1914 -

Ark. C.R. Lindström
 Ej genomfört förslag
 Nytt förslag 1928 av
 ark. Simon Lindsjö.

Nya förslaget inspireras av
 Lindströms ritningar.

OB 7 antal konstnärer. skissera en på bilden.

Förslag åtgärder.

Upsala Margarinfabriks 1928 produkter gick åt som smör i solsken

nu där
er sett ut
vagnväg
längder.

seveln
se säms. beständ

Säveln
oberoende.

Skabet
oberoende

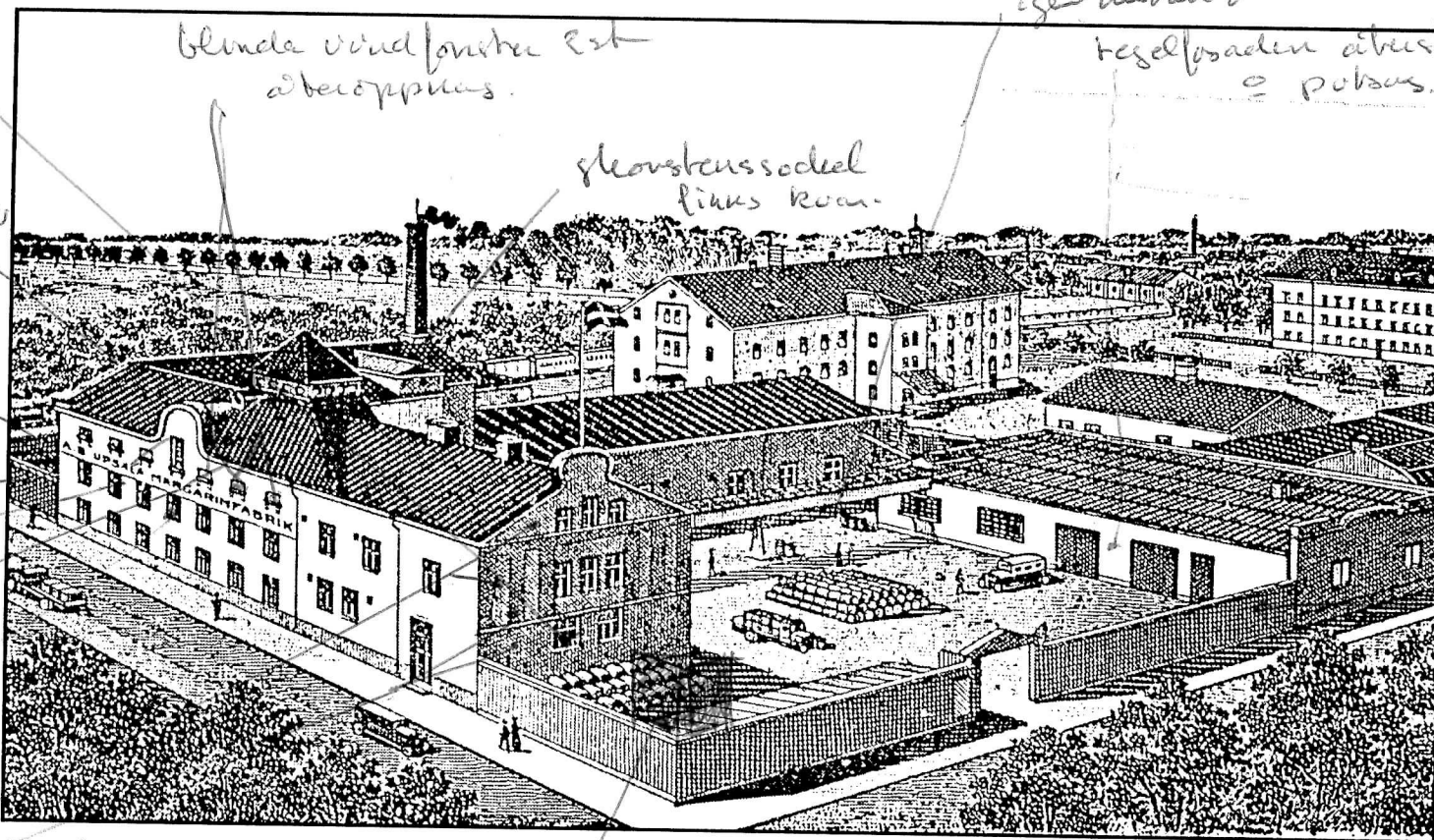
erubent
5 fönsterrader.

Skabet
oberoende

tz bort fläkt

slät puts.

spit puts.

blinda vindfönster Est
åberoppas.

skovstensoddel
riks kon.

egen invid dör

tegelfasaden åberstalls
o puts.

slätt puts

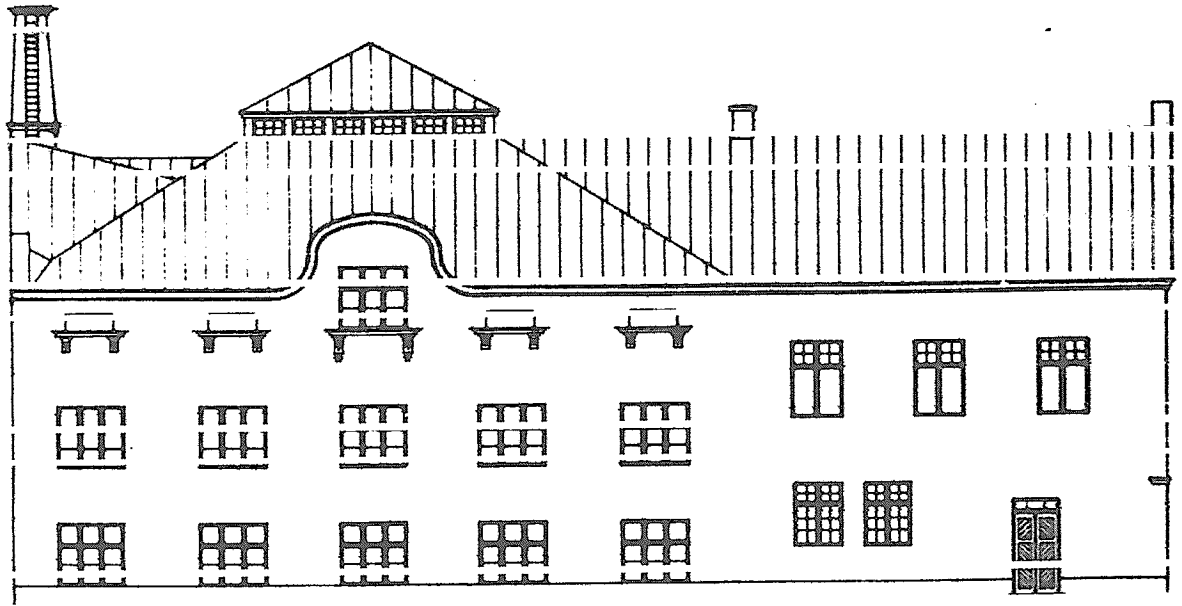
skabet
oberoende
se sluss

Upsala Margarinfabrik låg i hörnet av Kungsgatan och Hammesplanaden.

Att lärdomsstaden Uppsala
under en lång följd av år

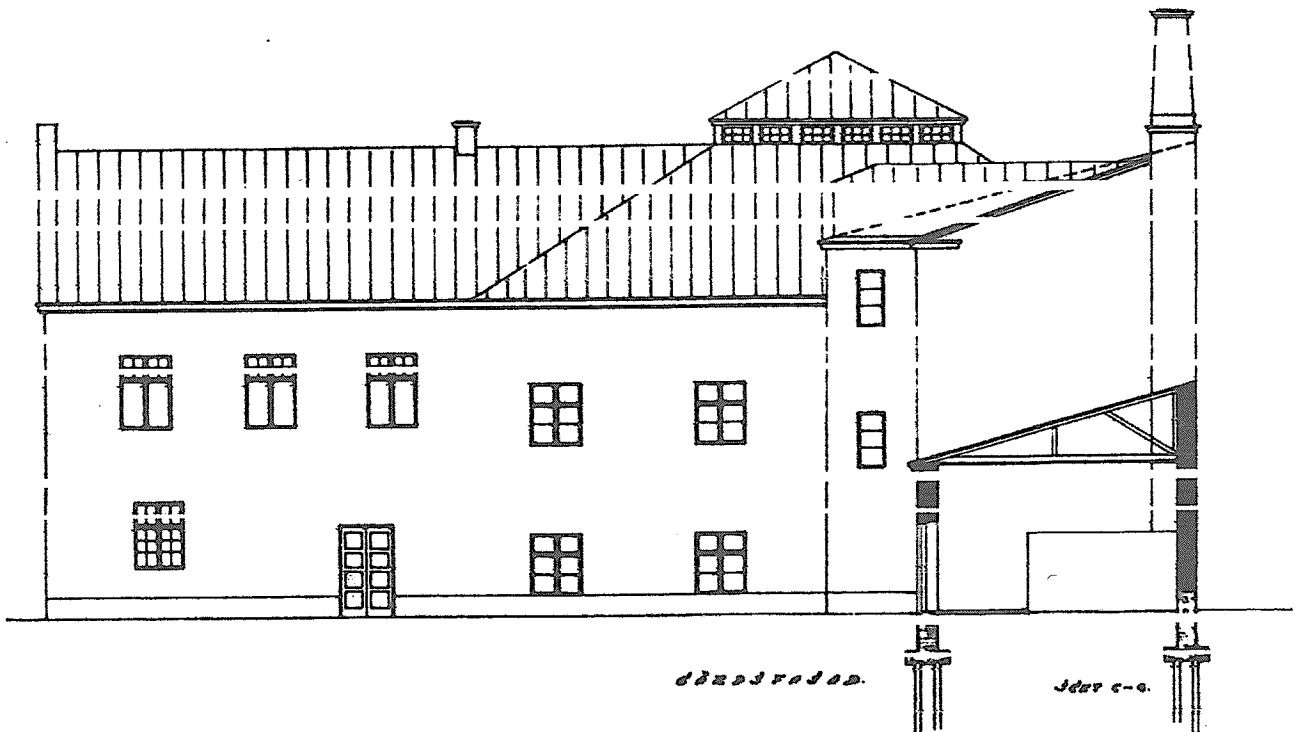
1928 av direktör Martin
Erlund vid Uppsala Vals

get under dess tjugotreåriga
tillkomst som byggdes 1907

Om- och tillbyggnad till lager och kontor
 1927. ark. Simon Lindqvist

017010302

017010302.

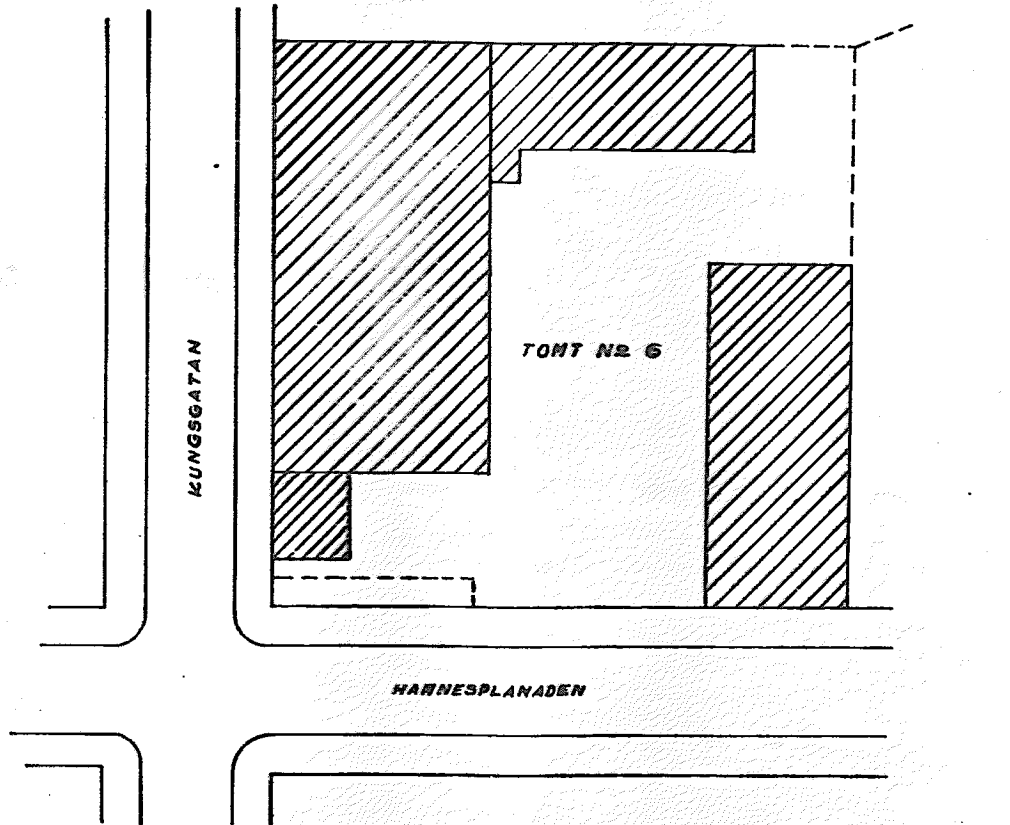
J&A C-O.

129481

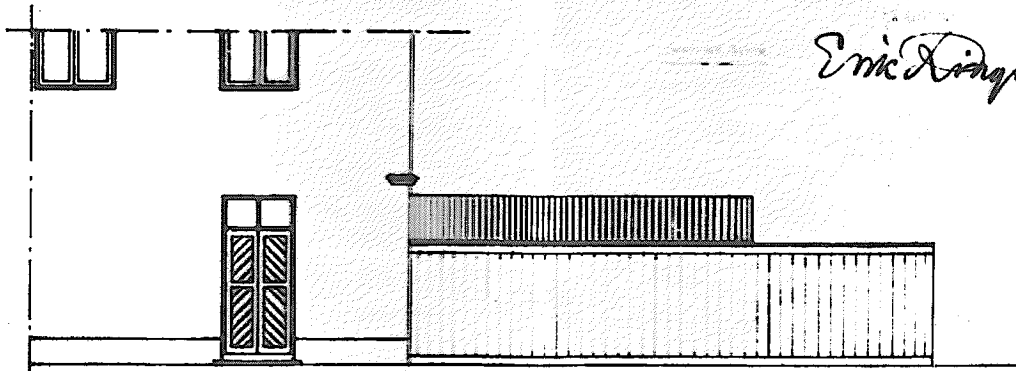
UTHUSBYGGNADER

(KVART. SLEIPNER TOMT N° 6 12)

Kr. Högne 9

5100' 32 23/4

Eric Ringerson

FASAD MOT KUNGSGATAN

UPPSALA I APRIL 1952

GUNNAR LECHE

ÖVERSIKT ÖVER DE VANLIGASTE FÄRGERNA PÅ
SEKELSKIFTETS PUTSFASADER.

De färger vi funnit vanliga	Förmodade pigment	Hus på fasadlängan fr.v.
gul	guldockra	3
sandstensgul	ljusockra + vit kalk	1
svagt gulaktigt röd	terra di sienna bränd + vitt kalk	ej med
svagt röd (rosa)	engelskt rött el. obränd caput mortum + vit kalk	5
gråbeige	bensvart + umbra + vit kalk	2
kallgrå	bensvart + vit kalk	4

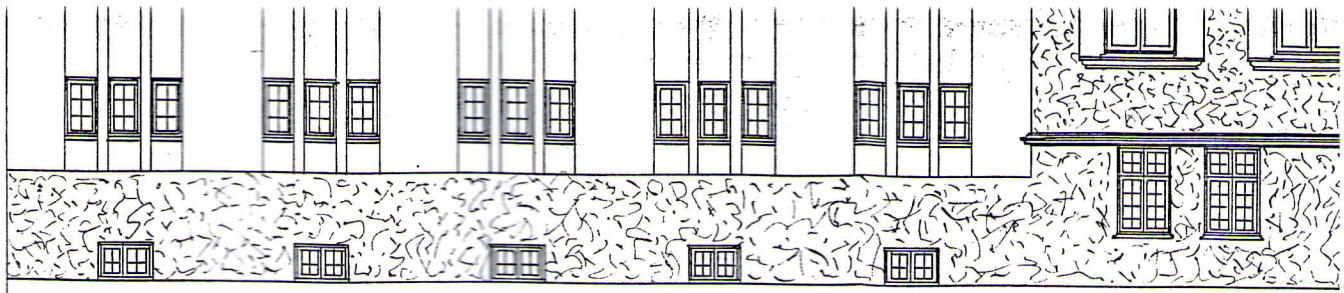
Avfärgningsmaterial: kalkputs.

Putskaraktär: slätputsad kalkputs.

Socklar: röd sandsten eller puts, men då i fasadlivets färg.

Ornament: ofta avfärgade i en vit färg bruten med ockra eller umbra.

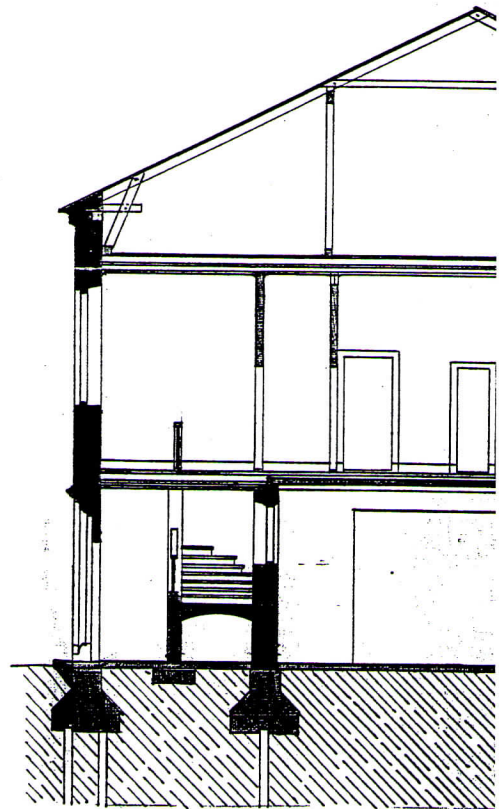
Snickerier: bruna.

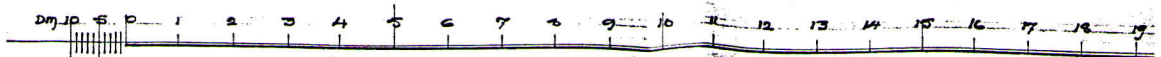
Fasad mot Kungsgatan

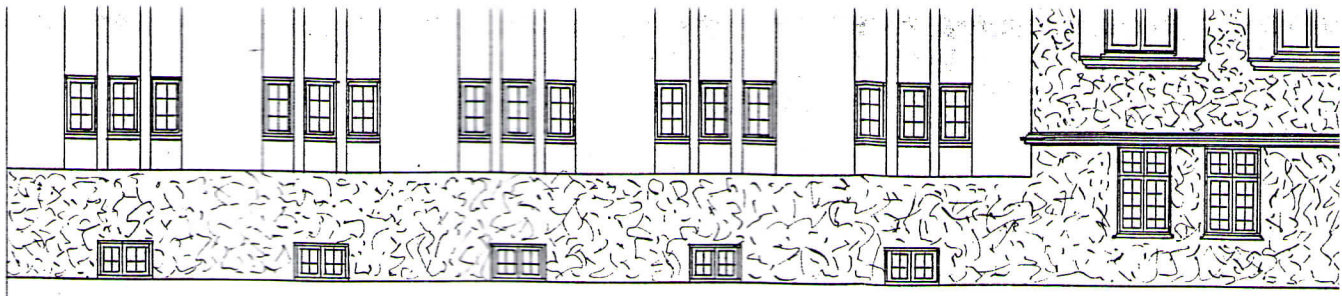
Fasad mot Hamnesplanaden

Sektion A-

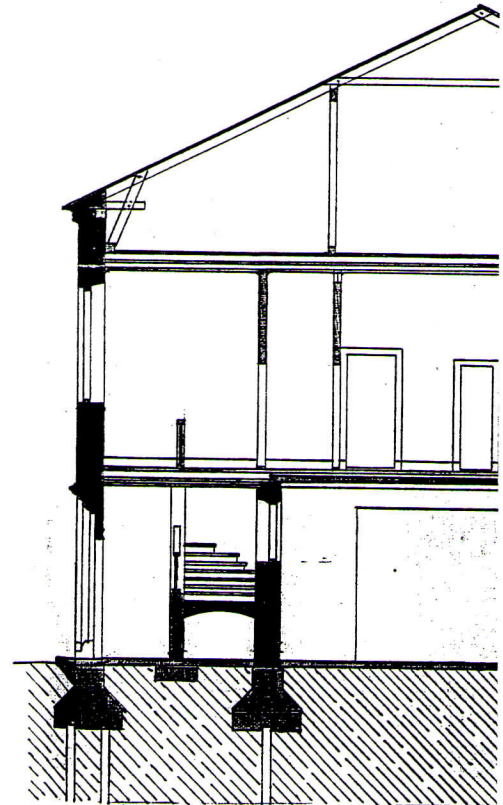
FÖRSLAG PUTSARTER OCH FÄRGSÄTTNING

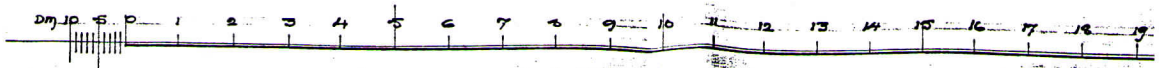
Fasad mot Kungsgatan

Fasad mot Hamnesplanaden

Sektion A-

ALTERNATIV FÖR FÄRGSÄTTNING
JÄMFÖRELSE MELLAN UTFÖRANDE

På historiska byggnader använde man ofta målad puts eller trä för att imitera andra material, tex natursten. Puts var alltså ursprungligen ett ersättningsmaterial för den dyra naturstenen. Efterhand kom putsen även att få funktionen att skydda byggnaden.

På våra tidigaste stenfasader slätades fogbruket ut över den ojämna stenen med hjälp av slevan, nästan som en grov spackling, som sedan kalkmalades. På så sätt fick man ett intryck av tex slätthuggen marmorfasad från Sydeuropa.

Allt eftersom modet växlade (romansk, gotik, barock, renessans osv) och tekniken att tillverka och hantera byggnadsmaterial utvecklades ändrades också putsens struktur, jämnhet och sammansättning.

Från slevdragrens ganska buktiga yta under medeltiden övergick man under 1600-talet till brändvning. Ytorna var fortfarande ganska buktiga och följde i stort det underliggande murverket som det blir när en frejlig murare arbetar helt på fri hand.

I och med industrialismens inträde under 1800-talet blev maskinmässig exakthet mode och så är det än idag.

Kraven på jämnhet ökade och mot slutet av 1800-talet blev putsen mer exakt i planhet och slätthet och man började använda sk brändvnen puts. Kvasning och slänning började tillämpas i början av 1900-talet och var ett uttryck för en romantisering av den medeltida byggnadsstilen. Vid sekelskiftet började vad vi idag kallar ådelputis att användas. Bindemedlet består där av hydraulisk cement och putsen innehåller glimmar.

På äldre byggnader kan putsens kvalitet variera i hög grad. Dessutom kan nya puts-skikt och färgskikt vara påförda i flera omgångar vid olika renoveringsstillfällen.

På kulturhistoriskt värdefulla byggnader skall man bevara egenarten i en gången tids byggnads-skick. Byggnadens utseende skall inte förstöras utan upplevelsen av en historisk byggnad skall finnas kvar. Dessa byggnaders livslängd och underhåll är inte heller tidsbegränsat; de skall i princip bevaras för all framtid.

Eftersom kalkputs och kalkfärg dominerade nyproduktionen ända fram till slutet av andra världskriget är denna materialkombination den rätta, när man skall renovera sådana byggnader.

I alla tider har man försökt förbättra kalkputsen, öka hållfastheten genom olika tillsatser och även i stor omfattning använt hydraulisk kalk. Hydraulisk kalk tillverkas inte längre i Sverige utan måste importeras.

Serponit-programmet är också utvecklat för renovering av dessa historiskt värdefulla byggnader och omfattar väl genomarbetade metoder med såväl kalkputsar som kalkfärger, alltifran rena luftkalkbruk till hydrauliska kalkbruk.

Då äldre byggnader skall bevaras är det väsentligt att både puts och färg kan förnyas utan att underlaget och murverket skadas. Putsar och färger får alltså inte vara för starka och för låta, utan skall kunna fungera under mycket lång tid. Underhållet måste kunna upprepas utan att väggens bygghylliska egenskaper förändras.

Då putsen avlägsnas får inte underlaget skadas. Detta betyder att man inte får använda cement-starka grundningsbruk. Putsen skall alltid vara svagare än sitt underlag.

Det är alltså viktigt att använda kalkbaserade putsar och putsfärger som inte innehåller cement eller cementklinker vid omputsning av dessa historiska byggnader.

Vissa byggnader och fasader i speciellt utsatta lägen kan väcka tekniska problem vid användning av kalkputsar. Kontakta därför Ernströms.

RENOVERING AV ÄLDRE PUTSADE FASADER

BESIKTNING

- Undersök sprickor, "bom" och andra skador i putsen. Bompartier kan tolereras om sprickbildning inte förekommer i dessa partier.
- Tag prover på de olika puts-skikten.
- Undersök befintlig puts och ev färgskikt. Sänd gärna in prov till Ernströms laboratorum för analys.
- Inventera fukt-skador på fasader och socklar.
- Rita in skador på en fasaddrättning, även tidigare felaktigt utförda lagningar.
- Dokumentera med fotografier, gärna detaljbilder, innan putsningsarbetet påbörjas.
- Kontrollera att taket är lätt och att inga vattentröskningar förekommer på fasaderna, beroende på felaktigt utförda hängrännor, fönsterblycksanslutningar, vid balkonger osv.
- Försök lå fram arbetsbeskrivningar från tidigare renoveringar.

RENOVERINGSMETODER

Använd alltid renoveringsmetod och material, som till fortsatt underhåll utan att förstöra underlaget. Renovering kan utföras enligt någon av metoderna 1-3, närmare specificerade i kap 131. På kulturhistoriskt värdefulla byggnader är det viktigt att behålla den befintliga putsen så länge det går. Renovera varsamt.

RENGÖRING

Använd inte starkare rengöringsmetod än som är nödvändigt - se kap 173. Ofta räcker borstning eller hötryckstvättning med rent vatten. Kemisk rengöring får endast användas då andra metoder är omöjliga att genomföra, tex på värdefulla utsmyckningar, som är målade med plastfärg.

ARMERING

Armering skall i största möjliga utsträckning undvikas. Armering av puts-skikt bör dock utföras när putsens egenvikt är sådan att det finns risk för sprickor och "bom". Exempel på detta är takdöslister och liknande.

KARBONATISERING

Kontrollera att kalkputsen karbonatiserat. Fenoltaleinprov är lämpligt att utföra.

FASADDETALJER

Fasaddetaljer kräver omsorg beträffande utförandet. Ofta är de utförda i gips eller puts. Konsult, materialleverantör, entreprenör och kontrollant bör alla ha god erfarenhet av dylika arbeten. Observera att fasaddetaljerna kan vara målade med oljefärg eller andra färgskikt, där kalk- och kalkcementbaserade färger inte får ordentlig vidhäftning. Kan inte färgskikten avlägsnas måste organiska färger användas i fortsättningen på dessa detaljer, om man inte ersätter detaljerna med motsvarande i lämpligt material. Undersök vid listdragning om det finns gamla schabloner på vinden. Tillverka annars nya puts-schabloner eller noggrann uppmätning av befintliga profiler. Arbeta inte på ett ungetar. Meddela fastighetsägaren att han bör spara schablonerna till kommande renoveringar.

Från och med 1978 finns dock på marknaden fasadputsar med styrkan avpassad för kulturhistoriskt värdefulla "normalbyggnader". Byggnader med särskilt värdefulla fasader kräver specialkomponerad puts.

PRODUKTER OCH ANVÄNDNINGSSOMRÅDEN

Inga av dessa Serponit-produkter (förutom Serponit KC-färg) innehåller cement eller cementklinker.

Produkt	Brucksammansättning	Användningsområden	Kap	Sid
Serponit Kalkbruk	K 100/900	Lagning av tidigare kalkputsade fasader med låg hållfasthet.	218	1
Serponit Kalkbruk Fin	K 100/900	Lagning och listdragning samt som finputs där man önskar en mycket slät yta. För fasader och invändiga ytor.	217	113
Serponit Hydrauliskt Kalkbruk	KK _n 40/60/500	Lagning och reparation av kalkputsade fasader som har bra hållfasthet. Kan även användas invändigt.	218	115
Serponit Hydrauliskt Kalkbruk Fin	KK _n 40/60/500	Lagning och listdragning samt som finputs där man önskar mycket slät yta. För fasader och invändiga ytor.	219	115
Serponit Kalkfog (hydraulisk)	KK _n 35/65/500	Fogning av murverk. Kan även användas som grovputsbruk där man önskar göra djupa utlagningar samt för socklar.	358	15
Serponit Kalkgrund (hydraulisk)	KK _n 10/90/500	Grundningsbruk för svagt sugande underlag - härdränt tegel, natursten och likn.	206	99
Serponit Kalkspritputs	K	För spritputsning då grovputsen utgöres av kalkbruk.	228	129
Serponit Hydraulisk Kalkspritputs	KK _n	För spritputsning då grovputsen utgöres av hydrauliskt kalkbruk.	229	131
Serponit Kalkfärg Våt	K	Putsfärg för målning av kalkputsade fasader.	253	141
Serponit Kalkfärg Torr	K	Putsfärg för målning av kalkputsade fasader.	254	141
Serponit KC-Färg (innehåller cement)	KC	Putsfärg för målning av kalkputsade fasader med god hållfasthet.	252	139

K = luftkalk
K_n = hydraulisk kalk
KC = kalk och cement

Ett icke hydrauliskt kalkbruk kan endast binda och hårdna i luft. Det kallas därför också luftkalkbruk.

De hydrauliska bruksorterna karaktäriseras av att de innehåller bindemedel som binder med vatten även utan lufttillträde.

VIKTIGA ÅTGÄRDER FÖRE OCH UNDER RENOVERINGEN:

- Underrätta antikvariska myndigheter för speciell undersökning i aktuella fall - alltid vid renovering av kyrkor.
- Inventera skadeorsaker, tex läckagepunkter.
- Kontrollera och analysera befintlig puts.
- Kontrollera att puts knäckas ner endast där det verkliga behovs.
- Kontrollera utsmyckningsdetaljerna. Skydda dessa om de skall vara kvar på fasaden. Om de tas bort krävs dokumentation och Riksanantikvarieämbetets godkännande.
- Rengör frilagda murverk och putsytor.
- Sätt upp färgprover och kontrollera att levererad nyans överensstämmer med den som avsåts.
- Kontrollera temperatur och relativ luftfuktighet under arbetets gång.
- Kontrollera dräning vid snickarier etc, där så erfordras.
- Dokumentera och kontrollera nyttillverkade schabloner för lister.
- Kontrollera vattning och även karbonatisering. Detta är viktigt, då kalkputs (luftkalk) används.
- Kontrollera varje putsmoment - grundning, grovputs, ytputs - när de är utförda.
- Foga stenmurar med Serponit Kalkfog (hydraulisk). Cementfogning skall avlägsnas. Sedan man avlägsnat skadat bruk o dyl skall fogarna blåsas rena med tryckluft.
- Fognings- och putsningsarbeten skall göras under den varma årstiden för att få ett fullgott resultat.

Kontakta gärna Ernströms vid projektering och arbetsutförande vid renovering av kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

*← Kalkfärg kan avlägsnas från kalkputs.
Olämplig eller mindre lämplig.
Kan ej avlägsnas från en kalkputs
alltså olämplig där.*

KONTROLLERA ALLTID VIDHÄFTNING OCH STYRKA I FÄRVÄG PÅ AKTUELLT OBJEKT GENOM PROVPUTSNING!